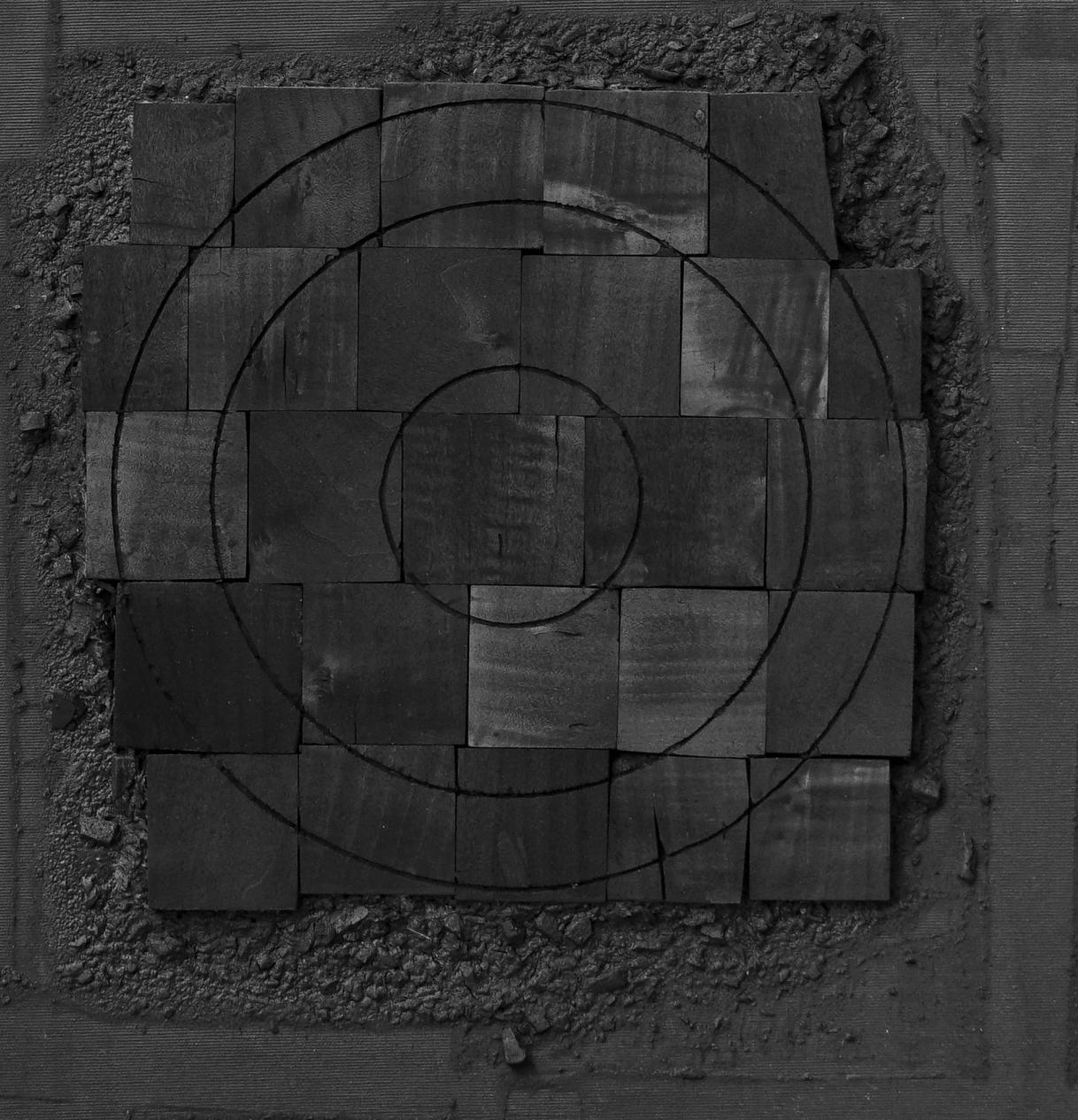

CLAROBSCUR

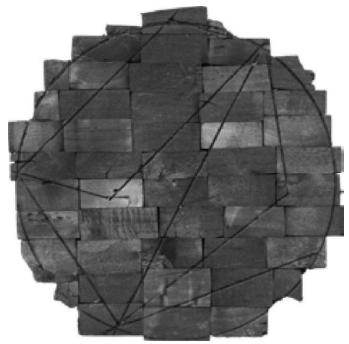
PETRU LUCACI

MAC

CLAROBSCUR
PETRU LUCACI

CLAROBSCUR

PETRU LUCACI

Acest proiect editorial este realizat de către Muzeul de Artă Craiova, în parteneriat cu Muzeul Național de Artă Contemporană al României prin Editura MNAC și Editura UNARTE, cu ocazia expoziției „Claroscuro” care a avut loc în Palatul Jean Mihail (MAC), Craiova, între 17.03.2022 – 28.04.2022.

This editorial project was realised by Craiova Art Museum, in partnership with the National Museum of Contemporary Art through MNAC Books and UNArte Publishing House, on the occasion of the exhibition “Claroscuro” which took place at the Jean Mihail Palace (MAC), Craiova, between 17.03.2022 – 28.04.2022.

Editura U.N.A.R.T.E.; Editura M.N.A.C., 2022

ISBN 978-606-720-168-0
ISBN 978-606-9044-50-6

- I. Demetrescu, Ruxandra (text)
- II. Ștefărtă, Emilian (text)
- III. Velea, Mihaela (text)
- IV. Manu, Monica (text)
- V. Bocsok, Serioja (graf.)
- VI. Mateescu, Andrei (graf.)

CUPRINS

6

Petru Lucaci, debordanta expresivitate atonală

EMILIAN ȘTEFĂRȚĂ

14

Clarobscurul secolului XXI

MIHAELA VELEA

22

Clarobscur. Retrospectivă și sinteză

RUXANDRA DEMETRESCU

30

Clarobscur

PETRU LUCACI

108

Biografie

CONTENTS

10

Petru Lucaci, the Gushing Atonal Expressivity

EMILIAN ȘTEFĂRȚĂ

18

The 21st-Century Chiaroscuro

MIHAELA VELEA

26

Chiaroscuro. Retrospective and Synthesis

RUXANDRA DEMETRESCU

30

Chiaroscuro

PETRU LUCACI

108

Biography

Petru Lucaci, debordanta expresivitate atonală

EMILIAN ȘTEFĂRȚĂ

Muzeul de Artă din Craiova (MAC) urmează un program expozițional remarcabil, care – cel puțin aşa vrem să credem – a atins deseori excelență. Programul s-a derulat cu plasa de siguranță pusă: artiștii expozații au avut biografii profesionale bine conturate, iar suita curatorială le-a interpretat operele prin discursuri consistente și coerente. Apelând la Ruxandra Demetrescu, Doina Lemny sau Sorina Jecza, la Cristian Velescu, Erwin Kessler, Cătălin Davidescu, Călin Stegorean, Lucian Butucariu sau Horea Avram, lucrurile nu puteau să iasă decât bine. S-a mers pe principiul de a lăsa tuturor profesioniștilor deplină libertate de expresie: nu s-au înregistrat intruziuni autoritare ori cenzoriale chiar dacă au existat situații în care abordările puteau genera dezacorduri. Au fost ignorate comentariile cărcotașilor de ocazie, asigurându-se celor implicați în evenimente un climat de lucru imperturbabil. Rezultatul: expozițiile noastre au reușit să facă din MAC o instituție culturală activă, vie, de referință în peisajul artelor vizuale din România.

La începutul lunii martie, Muzeul îl are ca invitat pe Petru Lucaci, pictor cu un destin profesional exemplar, profesor la Universitatea Națională de Arte din București, președintele Uniunii Artiștilor Plastici din România, directorul Revistei *Arta*, director la Victoria Art Center for Contemporary Cultural Production. Și-a deschis expoziții personale la Paris, Lorquin și Avallon (Franța), la Helsinki (Finlanda), în București, la Sala Dalles și la Muzeul Național de Artă al României, precum și la Muzeul de Artă din Cluj-Napoca. Muzeul de Artă din Craiova este onorat să-și pună simezele la dispoziția d-sale, expoziția urmând să facă dovada activității unui artist de excepție.

La Petru Lucaci ai certitudinea că toate lucrările expuse

sunt rodul exclusiv al mâinilor sale. [Ceea ce e important, fiindcă îi urmează unui expozant de o factură cu totul diferită: încadrându-și expunerea în arta conceptuală, acesta a folosit redymade-ul și citatul într-o asemenea măsură, încât lucrările propriu-zise erau greu de identificat. Iar toate astea, în numele unei pretinse contiguități cu Marcel Duchamp și Constantin Brâncuși!] Lucrările lui Petru Lucaci nu „se sprijină” pe cele ale confrăților, nu recurg la o recuzită prefabricată, nu stârnesc dileme – cu toate că și dilemele sunt uneori constructive!

Urmărind parcursul lui Petru Lucaci, nu putem să nu observăm punctele de inflexiune, de fractură, unele, de-un extrem dramatism. Dar nu suntem convinși că această „basculare” este rodul unor traume biografice. Cu ani în urmă, părăsindu-și zona de confort, artistul a făcut un salt în necunoscut, „plonjând” din zona policromiei debordante în zona atonală, a clarobscurului nedeslușit. A făcut-o atât de inopinat, încât e posibil ca gestul să se repete și în viitor. Dacă a decis să-o rupă atât de dramatic cu trecutul, ne-ntribăm: oare când va trece prezentul „de față” la trecut?

Un mobil al neliniștii creatoare să-ar putea datora – speculez – și posturii de profesor la o academie de artă, condiție ce-l raportează continuu la tinerii artiști aflați în căutarea propriului drum, dispuși să se expună experimentelor riscante. Există un risc de contagiune: în funcție de personalitatea fiecăreia dintre părți, profesorul își poate lăsa amprenta asupra discipolului, dar, la rându-i, se poate molipsi de vitalitatea și inconștiența „îmbibate” cu adrenalina abordărilor primejdioase. Prezența permanentă a studenților nu-l-a lăsat să îmbătrânească, nu i-a permis să-și „osifice” expresia, ci i-a întreținut neliniștea, vioiciunea spiritului, starea de alertă – într-un cuvânt, tinerețea. Cum altfel ar fi putut mânuia cu atâta usurință negrul-cel-mai-apăsător, negrul-ca-simbol-al-vidului – definiitoriu pentru infinitul cosmic –, fără a deveni lugubru? Cum altfel să-fi putut preschimba dintr-un colorist debordant într-un pictor atonal? Dacă albul și negrul nu sunt culori, oare ce miracol le aduc în vizibil? Poate că, la Petru Lucaci, nici negrul nu este atât de negru, nici albul, atât de alb, câtă vreme le simțim vibrația, felul în care se subordonează legităților interioare, răspunzând unor imperitive conturate, predictibile: acolo unde există reguli nu poate exista haos.

Negrul propus de Petru Lucaci nu transmite angoasă; este coerent, rațional și comprehensibil. Ne simțim imediat confortabil printre lucrările sale, căci bogăția texturilor, fluiditatea discursului plastic și coerența limbajului

generează o exceptională stare de bine. Nicicând nu ne-am fi imaginat că negrul poate fi valorizat atât de abundant, că poate fi atât de captivant. La Petru Lucaci, toate astea sunt posibile.

Petru Lucaci, the Gushing Atonal Expressivity

EMILIAN ȘTEFĂRTĂ

The Craiova Art Museum (CAM) observes a remarkable program which – at least that's what we want to think – has often reached excellence. The program developed "over a safety net": the exhibiting artists had remarkable professional biographies and the curatorial suite interpreted their oeuvres in consistent and coherent speeches. Appealing to Ruxandra Demetrescu, Doina Lemny or Sorina Jecza, to Cristian Velescu, Erwin Kessler, Cătălin Davidescu, Călin Stegorean, Lucian Butucariu or Horea Avram, the good outcome couldn't be but assured. Our principle was to guarantee a perfect freedom of expression to all professionals: there were no authoritative or censorial intrusions even when certain approaches could generate disagreements. Casual grumblers' comments were ignored, and the participants implied in the events were provided an imperturbable working climate. The result: our exhibitions succeeded to turn CAM into an active, lively and referential cultural institution on the scene of the visual arts in Romania.

At the beginning of March, CAM's guest is Petru Lucaci, a painter with an exemplary professional destiny, professor at the National University of Arts in Bucharest, president of the Fine Artists' Union of Romania, director of the *Arta/The Art* magazine, director of the Victoria Art Center for Contemporary Cultural Production. The artist had solo exhibitions in Paris, Lorquin and Avallon (France), in Helsinki (Finland), in Bucharest, at the Dalles Hall and at the National Museum of Art, as well as at the Cluj-Napoca Art Museum (Romania). The Craiova Art Museum is honoured to provide its cymas for an exhibition which shall prove Lucaci's exquisite artistry.

With Petru Lucaci, one is sure that all the exhibited works are made exclusively by his hands. [It's important, because the previous exhibitor was a wholly different artist: framing his display within conceptual art, he used the readymade and quotation to such an extent, that it was difficult to delimit his works. And all this, on account of a so-called contiguity with Marcel Duchamp and Constantin Brancusi!] Petru Lucaci's works neither "rely" on his fellows' oeuvres, nor draw on a prefabricated prop or induce dilemmas – though dilemmas are sometimes constructive!

Following Petru Lucaci's path, we can't fail to notice the points of inflection, of fracture, some of whom are of an extreme dramatism. Yet we're not convinced this "swing" is the fruit of a trauma having occurred in artist's biography. A couple of years ago he left his comfort area and "jumped" into the unknown, "plunging" from the realm of the gushing polychromy into the atonal realm, that of the indefinite chiaroscuro. He did it so unexpectedly, that it's possible that the gesture should be resumed in the future too. If he decided to break so dramatically with the past, we just wonder: when will he turn the nowadays present to the past tense?

A stimulus of creative anxiety may also be due to – I simply speculate – his position as a professor at an art academy, a condition relating him continuously to the young artists in quest of their own path, ready to expose themselves to critical experiments. There is a risk of contagion: depending on the personality of each party, the professor can leave his mark upon the disciple, but, in turn, he can be tainted with the latter's vitality and oblivion "soaked" with the adrenaline of dangerous approaches. The permanent presence of students didn't let him get old, didn't allow him to "ossify" his expression, but fed his anxiety, the sparkle of his spirit, the state of alert – in a word, his youth. How else could he handle so easily the heaviest black, the black-as-a-symbol-of-the-void – defining the cosmic infinite –, without becoming gloomy? How else could he turn from a gushing colourist into an atonal painter? If white and black are not colours, what miracle brings them into the visible? It's possible that, with Petru Lucaci, neither black is so black, nor white is so white, as long as we perceive their vibration, the way they are subordinated to inner laws and answer some outlined, predictable imperatives: where rules exist there is no place for chaos.

The black Petru Lucaci proposed doesn't convey anxiety; it is coherent, rational and intelligible. We feel immediately

at ease among his works, because the profusion of textures, the fluid plastic discourse and the coherent language generate an exquisite wellbeing. We had never imagined that black could be so abundantly valorized, that it could be so captivating. With Petru Lucaci, all this is only possible.

Clarobscurul secolului XXI

MIHAELA VELEA

Prima expoziție a pictorului Petru Lucaci la Muzeul de Artă din Craiova îl prezintă într-un moment de sinteză. Coincidența face ca proiectul să fie contemporan cu o etapă de reechilibrare, mult așteptată la nivelul societății: întoarcerea la normalitate sau la noua normalitate. Plasată, grație hazardului, în mijlocul unui trepidant moment de revigorare a scenei culturale, expoziția „Clarobscur” readuce în actualitate una dintre cele mai longevive idei care l-a preocupaț pe artist: plenitudinea negrului. Cercetarea a început în 1993, iar resortul parcursului, sedimentat aproape 30 de ani, a pornit de la nevoia artistului de a redefini estetica clarobscurului din perspectivă contemporană. Astfel, a fost repus în discuție un întreg bagaj de semnificații, care a construit și a perpetuat gloria acestui model de reprezentare în pictură. Interesul pentru subiect a evoluat în perfect acord cu activitatea sa la catedra Universității Naționale de Arte din București – un exemplu personal ce oferă o nouă valoare conceptului de libertate, pe care un educator bun știe să-l inoculeze discipolilor.

Dacă clarobscurul s-a impus și s-a dezvoltat definind, în fapt, o tehnică de redare a spațiului, ce mizează pe specularea contrastului dintre lumină și umbră – crearea acestei iluzii spațiale având de-a lungul istoriei artei reprezentanți iluștri precum Rembrandt, Caravaggio sau Georges de la Tour –, clarobscurul lui Petru Lucaci ne plasează în actualitatea zilelor noastre, devenind o nouă formă de expresie. Adaptând „clișeele” cunoscute ale genului, artistul se folosește de atuurile oferite de proiecția luminii care, asemenei reflectorului, evidențiază bogăția de nuanțe propagate de negru. Însă această focalizare intenționată nu tratează exclusiv suprafața lucrurilor. Fasciculul acționează cu

precizia și acuratețea computerului tomograf care cerceștează în străfundul conștiinței umane, sondând multitudinea de reprezentări ascunse privirii superficiale. În context, dihotomia lumină–întuneric face referire clară la problematica existențială: bine–rău, adevăr–minciună, speranță–deznașejde, curaj–spaimă etc. Este o lume a contrastelor ce devine, practic, o reflexie din interior care analizează și potențează resorturile nebănuite ale ființei umane.

Seria „Noctumbre” (1993–2000), una dintre etapele de valorificare a negrului, a pornit de la necesitatea de adaptare a limbajului picturii la dinamica gândirii contemporane. Experimentând tehnologia tradițională de ardere incompletă a lemnului, Petru Lucaci obține efecte surprinzătoare, iar pictura lui tinde să capete noi valențe de corporalitate. Alăturarea pictură–materie produce un efect dramatic, de loc inferior celui prin care clarobscurul „clasic” își seduce, de secole, privitorii. Însă strălucirea satinată a suprafetelor de cărbune perfect șlefuite nu ascunde sau, mai degrabă, nu intenționează să ascundă, un aspect de natură lăuntrică, ce face legătura directă cu ideea de traumatizare a materiei. Procedeul care transformă lemnul în corp carbonizat facilitează relația cu motivul focului purificator al infernului, element de mare însemnatate în doctrina creștină. Din această combustie artistul extrage esența: nu numai un material cu multiple forme de utilizare, ci însăși materia stilistică. Transfigurarea devine o sugestie care accentuează ideea de evoluție a picturii către obiect, folosind modalități de exprimare a realității ce depășesc cadrele cunoscute ale genului.

Ca efect al lecturilor legate de post-materialitate și de sociologia lucrurilor, odată cu seria „Material Scapes”, creația artistului accesează noi forme de cunoaștere. Căutând să pună în discuție realitatea presupusei supremății dintre obiect și subiect, autorul dezvoltă un întreg proces de reevaluare a statutului obiectelor înconjurătoare, unde rolul formelor non-umane devine semnificativ. Regăsim în substanța lucrărilor o forță de perpetuare a propriei existențe, definită, încă din secolul XVII, prin *conatus*, termen introdus de Spinoza. Formele obiectuale create de Petru Lucaci se extrag din cercul îngust al ideii preconcepute care tratează materia ca formă inertă, devenind reprezentări ce au puterea de a exercita energie pură. Altfel spus, întreaga cercetare artistică se integrează natural în aria gândirii teoretice expuse de filozoful german Theodor Adorno în *Dialectica negativă*: înțelegerea lucrurilor nu este o întreprindere facilă; cel care dorește să aprofundeze această cunoaștere „trebuie să gândească mai mult, nu mai puțin”.

Angrenat în această perspectivă complexă, corpul uman devine, din ce în ce mai evident, un instrument social, construit și disciplinat constant prin proceduri micro/macro-politice, de care nu se poate face abstracție. Urmărind contextul sociopolitic care însoțește expoziția, cred că proiectul „Clarobscur” a găsit, acum și aici, una dintre cele mai percutante materializări. În acest fel, întregul concept reprezintă nu doar un construct vizual cu valoare de semn, ci și un semnal: mai mult ca oricând, „Clarobscurul” secolului XXI devine, pentru Petru Lucaci, un mod de a participa la discursul public, de a fi prezent, de a lua atitudine, de a protesta, de a se revolta, și nu doar de a-și demonstra veleitățile ori abilitățile artistice.

The 21st-Century Chiaroscuro

MIHAELA VELEA

The first exhibition painter Petru Lucaci displays at the Craiova Art Museum presents him in a synthesis moment. Coincidentally, the project is synchronous with a re-equilibration stage, a period our society has been expecting for long: the return to the normal or to the new normal. Occurring, by chance, in the middle of a vibrant revival moment of the cultural scene, the exhibition "Chiaroscuro" brings back in actuality one of the most longeval ideas that have occupied the artist: the plenitude of the black. The search commenced in 1993, and the impetus of the demarche, 'deposited' for almost 30 years, started from artist's urge to redefine the chiaroscuro aesthetics from a contemporary perspective. A whole stock of significances was therefore reconsidered, which erected and perpetuated the glory this model of representation acquired in painting. The interest for the subject developed in perfect agreement with painter's activity at the chair of the Bucharest National University of Arts – the personal example offering a new value to the idea of freedom, the concept a good educator knows to inoculate his disciples.

If the chiaroscuro has self-imposed and developed by defining, in fact, a technique able to render space while speculating the light-and-shade contrast – the achievement of that spatial illusion enjoying, along the history of art, illustrious representatives, like Rembrandt, Caravaggio or Georges de la Tour –, Petru Lucaci's chiaroscuro places us in the present-day context, standing for a new form of expression. While adapting the established 'clichés' of the genre, the artist uses the assets offered by light projection on which, like a reflector, highlights the profusion of nuances propagated by the black. But this deliberate focusing

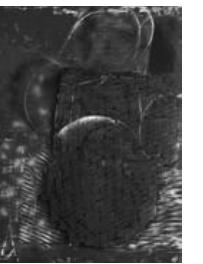
doesn't treat only the surface of things. The focus operates with a CT scanner's precision and accuracy which investigates inside man's consciousness by sounding the multitude of representations concealed to the superficial look. In the context, the light-darkness dichotomy makes a clear reference to the existential issue: good–evil, truth–lie, hope–despair, courage–fear, etc. It's a world of contrasts which practically turns into a reflection from within, by analyzing and potentiating human being's unsuspected energies.

The series "Nightshades" (1993–2000), showing one of the valorising stages of the black, was started from the need to adapt painting language to the dynamics of contemporary thinking. Trying out the traditional technology of wood's incomplete combustion, Petru Lucaci gets amazing effects, and his painting aims to assume new valences of corporality. The painting–matter juxtaposition generates a dramatic effect, not in the least inferior to that through which the 'classic' chiaroscuro seduces, for centuries, the spectators. But the satiny lustre of the perfectly-polished coal surfaces doesn't conceal, or rather doesn't intend to conceal, an inner aspect which makes direct connection with the idea of matter traumatization. The means turning wood into a carbonized body facilitates the relationship with the motif of hell's purifying burn, a meaningful element in Christian doctrine. From this combustion the artist draws the essence: not only a multifunctional material, but the proper stylistic matter. Transfiguration becomes a suggestion which emphasizes the idea of painting's evolution toward the object, using ways to express a reality which transcend the acknowledged borders of the genre.

In the series "Material Scapes", an effect of artist's readings about post-materiality and the sociology of things, his creation accesses new forms of knowledge. Trying to call into question the reality of the supposed supremacy between object and subject, the author develops a whole re-evaluating process of the surrounding objects' statute, where the role of non-human shapes becomes significant. We retrieve in the substance of works a force perpetuating his own existence, defined, since the 17th century, *conatus*, a term proposed by Spinoza. The object-like shapes Petru Lucaci creates are drawn out from the narrow circle of the preconceived idea that approaches matter qua inert shape, turning into representations able to carry out pure energy. In other words, the whole artistic research is naturally integrated in the sphere of theoretical thinking the German philosopher Theodor Adorno developed in

Negative Dialectics: the apprehension of things is not a facile undertaking; he who wants to fathom this knowledge "must think more, not less".

Engaged in this complex perspective, the human body becomes more and more obvious a social instrument constructed and constantly disciplined through micro/macro-political procedures which one cannot disregard. Following the socio-political context accompanying the exhibition, I think the "Chiaroscuro" project has met, now and here, one of the most incisive materializations. Thus, the whole concept stands not only for a visual sign-value construct, but also for a signal: more than ever, the 21st-century "Chiaroscuro" becomes, for Petru Lucaci, a way to participate in the political discourse, a way to be present, to take a stance, to protest, to revolt, and not only to demonstrate his artistic velleities or abilities.

Clarobscur. Retrospectivă și sinteză

RUXANDRA DEMETRESCU

DE LA STÂNGĂ LA DREAPTA / FROM LEFT TO RIGHT:

Menine I-III / Meninas I-III

cărbune pe pânză / charcoal on canvas,

120 x 100 cm [I]; 150 x 120 cm [II-III], 1993-2003

Orice biografie artistică este marcată de momente de răscrucere care îmbracă fie forma privirii retrospective, fie pe cea a sintezei. Privirea retrospectivă presupune o revizuire a întregii activități, în vreme ce sinteza impune exigență analizei.

Expoziția deschisă de Petru Lucaci la Muzeul de Artă din Craiova propune o retrospectivă, o revizuire a parcursului început de pictor imediat după 1990, momentul în care negrul a devenit pentru el culoarea dominantă, vizibilă în ciclurile „Noctumbre”, „Alb/Negru”, „Night Shadows”, „Clarobscur” sau „Black-based Cocktail”. Ca unică posibilitate cromatică, negrul reprezintă un moment de sinteză, când este privit dintr-o dublă perspectivă: pe de o parte, ca anulare a cromatismului practicat anterior, concentrat pe virtuțile expresive ale culorii și ale contrastului dintre luminos/lumină și întunecat/întuneric, iar pe de altă parte, ca accentuare a profunzimii spațiale, prin forțarea dialogului/jocului dintre vedere apropiată și cea depărtată, dintre văzul haptic și văzul pur.

Interesul lui Petru Lucaci pentru culoarea neagră se identifică în reflecția teoretică pe care a conjugat-o cu practica sa artistică. Cea dintâi dă măsura curiozității sale intelectuale, materializată într-o amplă cercetare în teza de doctorat susținută la Universitatea Națională de Arte din București în 2006. Lucaci a refăcut istoria culorii negre de la arta preistorică la cea contemporană, cu repere fundamentale în Pierre Soulages, Arnulf Rainer, Rafael Canogar, Vittorio Accorci și alții. Nu cred că lucrările artiștilor citați au inspirat opera lui Petru Lucaci, dar, cu siguranță, l-au încurajat să-și articuleze preocupările și să le plaseze în contextul mai larg al artei contemporane. Artistul s-a putut raporta la momentele care au marcat „triumful negrului” în pictura postbelică după „Le noir est une couleur”, expoziție organizată de Galeria Maeght la Paris în 1946. Titlul, explicit și insolent

în epocă, anunță nu doar o nouă realitate artistică, fundamental diferită de poncifele învățământului academic, ci și o poziție teoretică novatoare în raport cu tradiția literaturii artistice a tratatelor de pictură. În *Noir. Histoire d'une couleur*, carte publicată la Paris în 2008, Michel Pastoreau afirmă că e posibil ca pictorii expuși la Maeght să-și fi dorit să-i răspundă, prin lucrări, lui Leonardo, primul artist care proclamase, la finele veacului XV, că „negrul nu este o culoare”. Pastoreau consideră că, în zilele noastre, negrul și-a regăsit statutul de culoare „à part entière”, cum se vede în practica artistică a pictorilor care și-au asumat negrul drept marcă identitară.

Petru Lucaci afirmă: „Negrul m-a provocat ca pictor, am lucrat cu el în diverse contexte, l-am simțit în plenitudinea și forță lui de expresie, și de aceea mi-am dorit să-i urmăresc mai atent prezența în spațiul artei.” Conștient de dimensiunea radicală a opțiunii sale, el adaugă: „Negrul ascunde un câmp vast de semnificații, dar, în același timp, o imensă forță expresivă. Am constatat că materia neagră conține energii pe care, de obicei, nu le exploatăm îndeajuns, că prejudecările noastre în legătură cu încărcătura lui negativă pot dăuna picturii, ce este definită esențialmente de prezența colorii.”

Valorificând „materia neagră”, Petru Lucaci și-a dezvoltat mijloacele plastice în câteva experimente, devenite marcă proprie. Aș aminti utilizarea exclusivă a picturii în ulei, cu negru-ivoriu sau negru de fum, în scopul obținerii unei materii picturale cât mai dense. În căutarea dimensiunii haptice a negrului, artistul și-a propus să (re)creeze o substanță – cărbunele – și să transforme materia de bază a practicii de atelier – desenul în cărbune – într-o materialitate distinctă, exploatandu-i dimensiunea tactilă în tablouri-obiect.

Preocupat de virtuțile și limitele picturii, Lucaci a luat mereu „în răspăr” tradiționalele „părți ale picturii”: desenul, clarobscurul, culoarea, construcția spațiului și, nu în ultimul rând, istoria din tablou. Reconvertirea clarobscurului în pictură redusă la negru reprezintă cea mai interesantă experiență vizuală a artistului, deoarece anulează cromatismul, păstrând contrastul clar–obscuro/lumină–întuneric. În acest context, influența fotografiei alb–negru și a filmului noir a fost mai puternică decât revizitarea vreunui muzeu imaginar al picturii europene, concentrat pe tradiția tenebrismului.

Cu câțiva ani în urmă, pictorul afirma: „Clarobscurul ca experiență vizuală a însemnat o călătorie în străfundurile

conștiinței noastre umane ca actori în spațiul social. Un jurnal în care sunt marcate cu alb și negru lumina și întunericul, speranța și deznădejdea, zona iradianță a ființei noastre, angoasele și tenebrele ei. Pe de o parte, este o analiză focalizată pe interesul pentru acest tip de contrast valoric, o modelare nuanțată sau clară a umbrelor și a luminii, degradarea perspectivei atmosferice, diverse tipuri de ecleraje pe obiect sau spațializări formale și informale, crearea misterului umbrelor și a tainei întunericului, iluminarea arbitrară ca opusă acceptării luminii aşa cum cade ea în mod natural etc.”

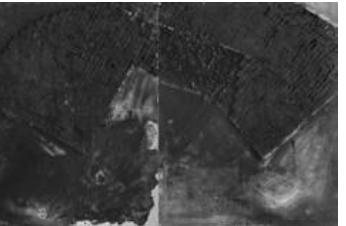
Pasul următor, „ieșirea din suprafață”, e concretizat prin experimentul tridimensional, finalizat în seria de obiecte din lemn stratificat vopsit în culoare neagră. Practica artistică a lui Petru Lucaci are câteva trăsături relevante, ca, de pilădă, cultul fragmentului și tehnică montajului, care permite asamblări/permute de fragmente în compozиții ce-și pot modifica la nesfârșit configurația vizuală și semnificația.

Citându-l pe pictor: „Translatată în spațiul cotidianului, tehnică clarobscurului – sugerarea contrastantă a luminii, umbrelor și întunericului – trece pe planul doi, potentialul de semnificații oferit fiind de maximă actualitate. Clarobscurul devine o modalitate de (re)definire artistică a unei lumi incerte, nedecise, mereu în căutare de ceva și cineva, o lume a celor de la margine, de la periferie, a celor în căutare de «lumină» sau fugind dinspre «lumină».” Recitind aceste rânduri, mi-am amintit o frază din *Sortir du noir*, cartea lui Georges Didi-Huberman, publicată în 2015. Comentând *Fiul lui Saul*, filmul lui László Nemes, autorul afirma că „imagină care țâșnește din negru își are propriile limite tactile”. Problema limitei dintre vizual și tactil, sub semnul cultivării vizuale a negrului, are și pentru Lucaci o profundă semnificație spirituală. Obturată sub stratul opalescent al „Noctumbrelor”, abia vizibilă în ciclul „Meninelor”, ea trebuie regăsită/descifrată cu atenția privirii scormonitoare și răbdătoare. Îl citez din nou pe Petru Lucaci: „Clarobscurul secolului XXI devine astfel pentru artist, mai mult ca ori când, un mod de a participa la discursul public, de a fi prezent, de a lua atitudine, de a protesta, de a se revolta și nu doar de a-și demonstra veleități și abilități artistice.”

În zilele noastre, aceste cuvinte capătă nuanțe aproape profetice.

Două ciori / Two Crows
obiect (lemn stratificat, vopsea neagră) /
object (laminated wood, black paint),
86,5 x 57,5 x 10 cm, 2019

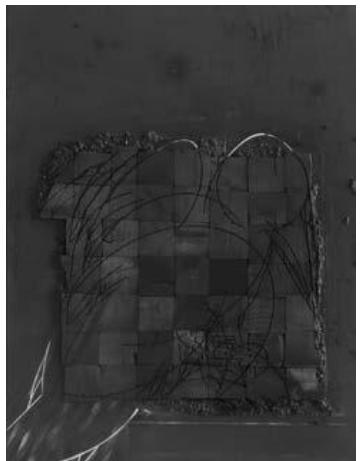

Noctembre IV-V — Incinta arsă /
Nighshades IV-V — Burned Enclosure
cărbune pe pânză / charcoal on canvas,
150 x 240 cm, 1997

Chiaroscuro. Retrospective and Synthesis

RUXANDRA DEMETRESCU

Semn II — Amprentă / Sign II — Imprint
lemn stratificat, vopsea neagră / laminated wood,
black paint, 69 x 60 x 1,6 cm, 2019

PAGINA ANTERIOARĂ / PREVIOUS PAGE
Noctumbre XIII — Cioara / Nightshades XIII — Crow
cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 80 x 60 cm,
2018-2019

Any artistic biography is stamped by turning points which can take either the form of the retrospective look, or that of a synthesis. The retrospective look supposes to revisit the whole activity, while the synthesis imposes an exigent analysis.

The exhibition Petru Lucaci opened at the Craiova Art Museum offers a retrospection, a re-visitation of the itinerary the painter started soon after 1990, the moment when the black became for him the dominant colour, evident in the cycles "Nightshades", "White/Black", "Night Shadows", "Chiaroscuro" or "Black-based Cocktail". Qua unique chromatic possibility, the black stands for a synthesis moment, when approached from a double perspective: on the one hand, as an annihilation of the previously practised chromatism, concentrated on the expressive virtues of the colour and of the contrast between luminous/light and gloomy/darkness, and on the other hand, as an emphasis of the spatial depth, by enforcing the dialogue/the play between the close-up and the distant view, between the haptic and the pure vision.

Petru Lucaci's interest for the black colour is identified in the theoretical reflection he conjugated with his artistic practice. The former gives some measure of the intellectual curiosity he put across in the ample research developed in the doctoral thesis defended at the Bucharest National University of Arts in 2006. Lucaci resumed the history of the black colour from prehistoric to contemporary art, with fundamental milestones in Pierre Soulages, Arnulf Rainer, Rafael Canogar, Vittorio Accioci, a.o. I don't believe the quoted artists' works inspired Petru Lucaci's oeuvre, but they definitely encouraged him to articulate his concerns and place them in the larger context of the contemporary art. The artist could retrospect the moments hallmarking "the triumph of the black" in the postwar painting following

"Le noir est une couleur", the exhibition the Maeght Gallery organized in Paris in 1946. The title, explicit and insolent at the time, acknowledged not only a new artistic reality, definitely different from the academic education clichés, but also an innovating theoretical position vis-à-vis the artistic literature tradition of the painting treatises. In *Noir. Histoire d'une couleur*, a book published in Paris in 2008, Michel Pastoureau affirms it is possible that the painters the Maeght exhibited wished to answer, through their works, to Leonardo, the first artist who proclaimed, in the end of the 15th century, that "black was not a colour". Pastoureau considers that, in our days, black has recovered its status-of-colour "à part entière", which can be seen in the artistic practice developed by the painters for whom black became a brand.

Petru Lucaci states: "Black colour has challenged me qua painter; I've approached it in different contexts, I've perceived its plenitude and expressive force, and that's why I wanted to follow more closely its presence in the space of art." Aware of the radical dimension of his option, he goes on: "Black colour hides a great number of significances, yet, in the same time, an immense expressive force. I realized that black matter incorporated energies which we usually didn't exploit enough, that our prejudices related to its negative charge could harm painting, which was essentially defined by the presence of colour."

By valorizing "the black material", Petru Lucaci developed his artistic means in several experiments, turned into his trade mark. I'd mention the exclusive use of oil-on-canvas painting, with ivory black or satin black, in order to get a thicker pictorial material. Looking for the haptic quality of the black, the artist proposed to (re)create a substance – the coal – and transform the basic matter of the studio practice – charcoal drawing – into a distinct materiality, by exploiting the tactile quality in object pictures.

Concerned about painting's virtues and limits, Lucaci has always "ruffled" the traditional "parts of painting": the drawing, the chiaroscuro, the colour, the space construction and, not in the least, the history within the picture. Reconvert ing the chiaroscuro into a painting reduced to black represents artist's most interesting visual experience, because it negates chromatism, yet preserves the clear-obscur/light-darkness contrast. In the context, the influence of the black-and-white photography and of the noir film was stronger than revisiting any imaginary museum of European painting, concentrated on the tenebrism tradition.

DE LA STÂNGĂ LA DREAPTA / FROM LEFT TO RIGHT:
Menine IV-V / Meninas IV-V
cărbune pe pânză / charcoal on canvas,
150 x 120 cm [IV-III], 1993-2003

A couple of years ago, the painter affirmed: "For our visual experience qua actors in the so-social space, the chiaroscuro signified a voyage into the depth of our human consciousness. It's a diary which 'labels', in black and white, the light and darkness, the hope and despair, our being's radiant zone, its anxieties and shadows. On the one hand, it's an analysis focused on the interest in this type of value contrast, a nuanced or clear modelling of shades and light, the degradation of the atmospheric perspective, the different types of object lighting or of formal and informal spatializations, the achievement of shade mystery and of darkness secrets, the arbitrary illumination as opposed to the acceptance of light in the way it naturally falls, etc."

The next step, "out of space", is materialized via three-dimensional experiment and finalized in the series of objects made of stratified and black-painted wood. Petru Lucaci's artistic practice has some relevant features such as the cult of the fragment and the montage technique, which permits fragment assemblages/permuations in compositions able to endlessly change their visual configuration and significance.

Let's quote the painter anew: "Translated in everyday space, the chiaroscuro technique – the contrasting suggestion of light, shades and darkness – takes second place, as the potential of provided significances is of utmost relevance. The chiaroscuro becomes a way to artistically (re)define an un-certain, undecided world, a world in continuous quest of something and of somebody, a world of those on the sidelines, of the outskirts, of those in quest of 'light' or running away of 'light'." After re-reading these lines, I remembered a sentence quoted in *Sortir du noir*, the book Georges Didi-Huberman published in 2015. Commenting *Son of Saul*, László Nemes' film, the author affirmed that "the image sprouting from the black had its own tactile limits". The problem of the limit between the visual and the tactile by visually working off the black has, also for Lucaci, a deep spiritual significance. Obtured under the opalescent layer of the "Nightshades", hardly visible in the cycle "Meninas", it must be recovered/deciphered by an attentive inquiring and patient approach. I'm re-quoting Petru Lucaci: "Thus, more than ever, the chiaroscuro of the 21st century becomes for the artist a means to participate in the public discourse, to be present, to take a stand, to protest, to revolt and not only to demonstrate his/her artistic velleities and skills."

In our days, these words can get almost prophetic nuances.

Clarobscur

PETRU LUCACI

Chiaroscuro

PETRU LUCACI

32

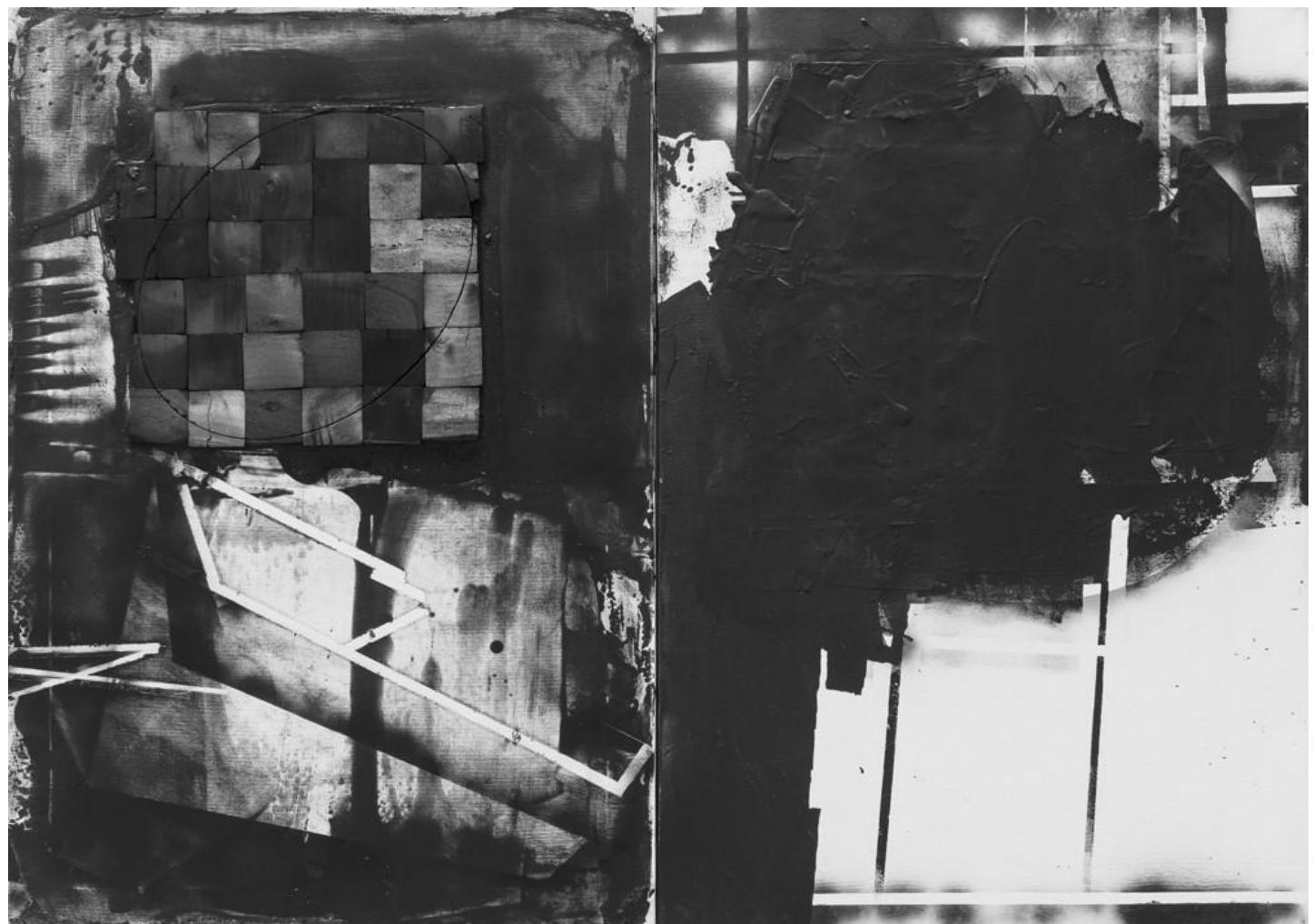
CLAROBSUR

CHIAROSCURO

33

36

CLAROBSUR

CHIAROSCURO

37

38

CLAROBSUR

CHIAROSCURO

39

1. Clarobscur I / Chiaroscuro I

ulei pe pânză / oil on canvas, 100 x 140 cm, 2007

5. Clarobscur III / Chiaroscuro III

ulei pe pânză / oil on canvas, 100 x 140 cm, 2007

2. Diptic I / Diptych I

cărbune și ulei pe pânză / charcoal and oil on canvas, 100 x 140, 2018

6. Semn I / Sign I

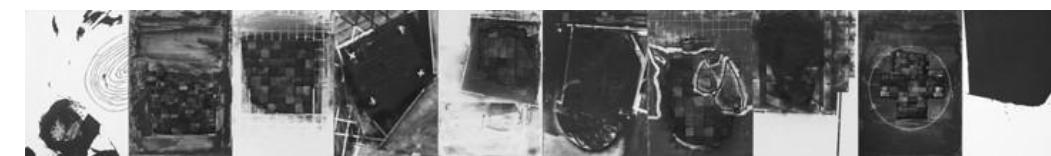
lemn stratificat, vopsea neagră / laminated wood, black paint, 100 x 40 x 1,6 cm, 2018

3. Clarobscur II / Chiaroscuro II

ulei pe pânză / oil on canvas, 100 x 140 cm, 2007

7.–11. Diptic III–VII / Diptych III–VII

cărbune și ulei pe pânză /
charcoal and oil on canvas,
100 x 140 (fiecare / each),
2018

4. Diptic II / Diptych II

cărbune și ulei pe pânză / charcoal and oil on canvas, 100 x 140, 2018

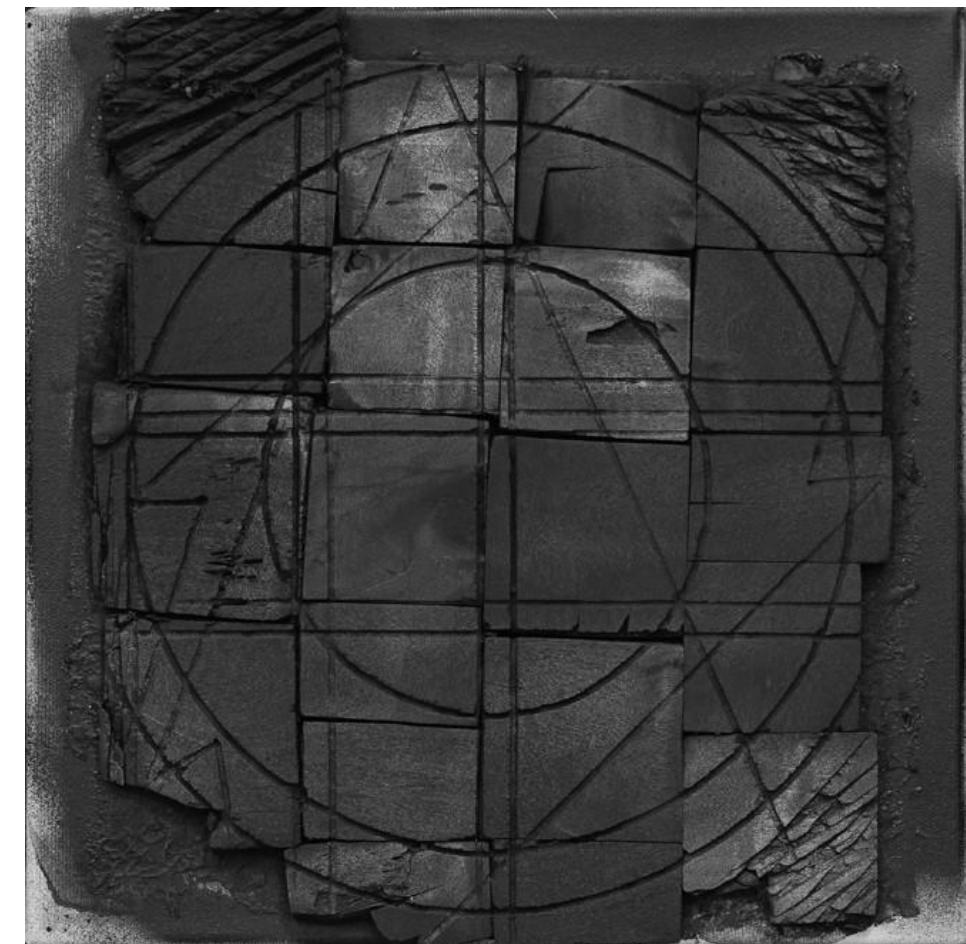
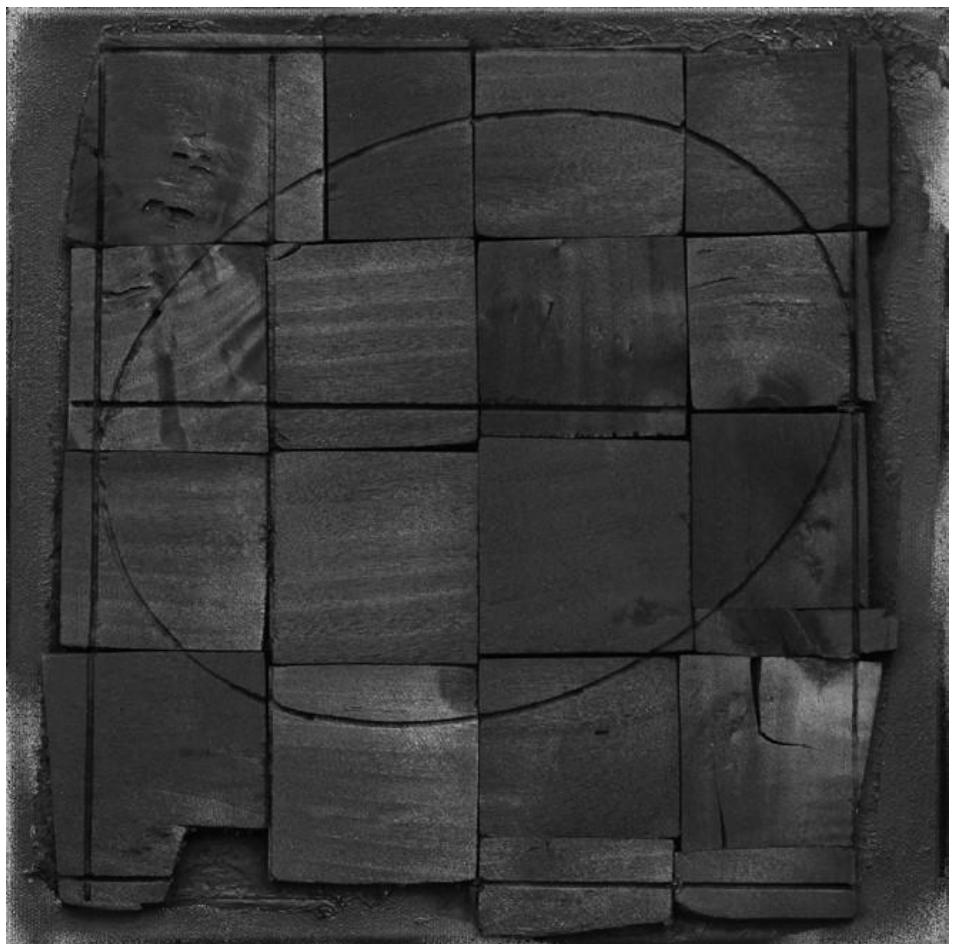
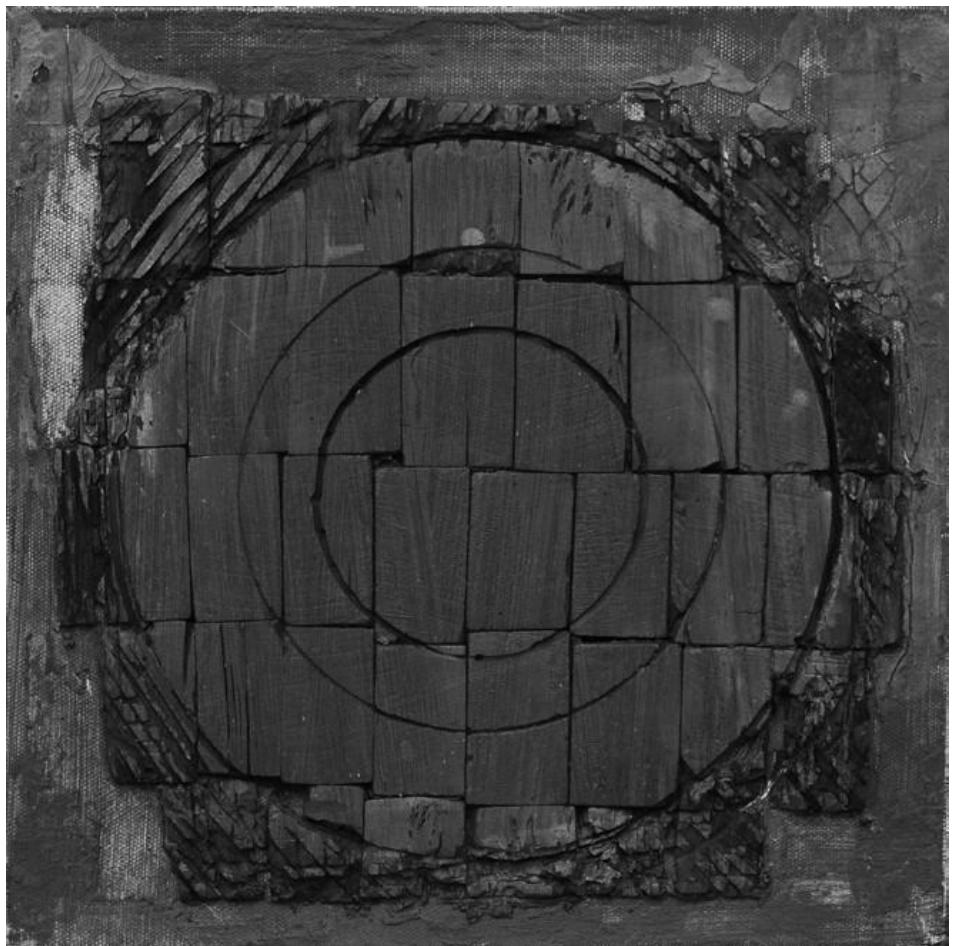
12. Rinocer / Rhinoceros

obiect (lemn stratificat, vopsea neagră) / object (laminated wood, black paint),
71 x 101 x 10 cm, 2019

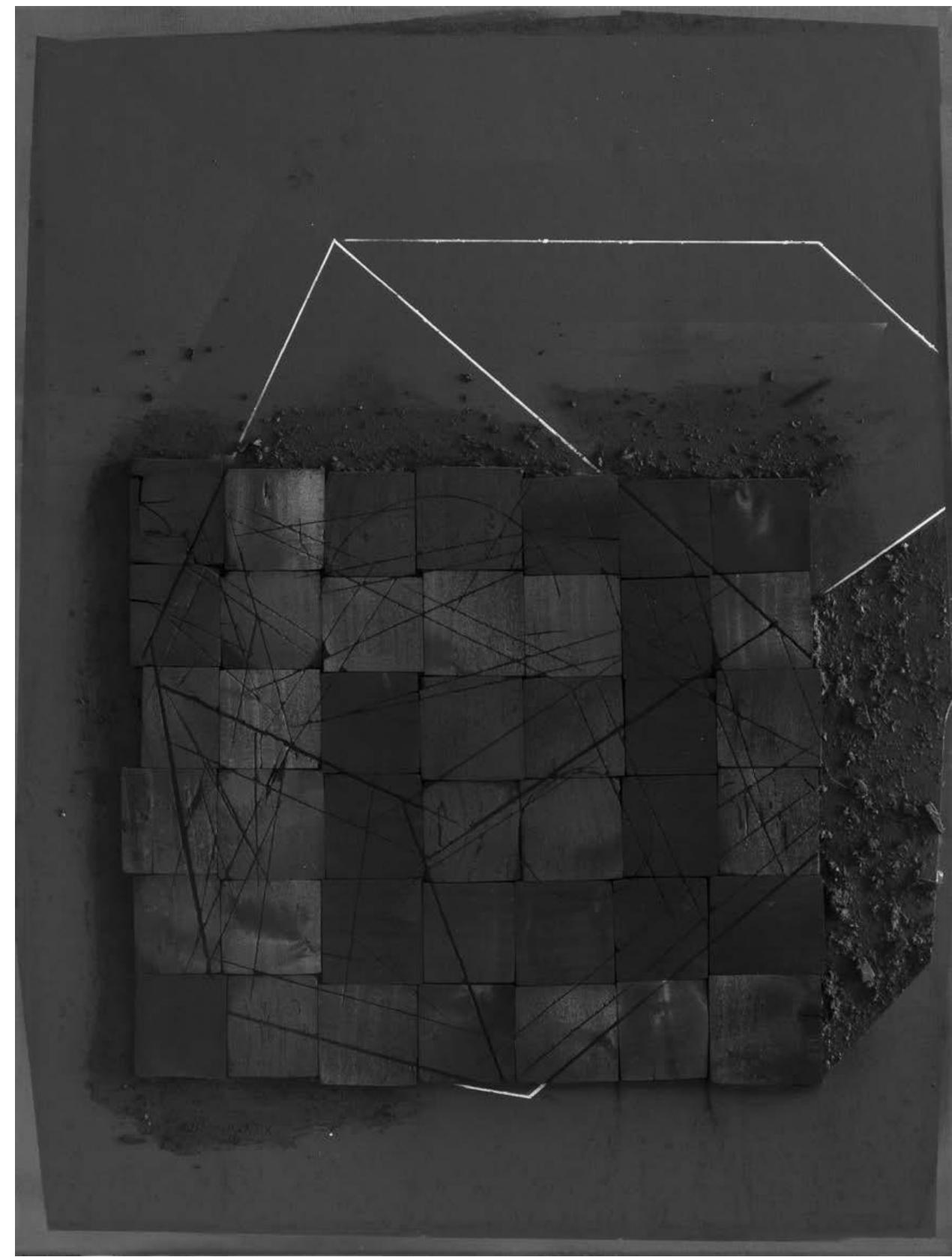

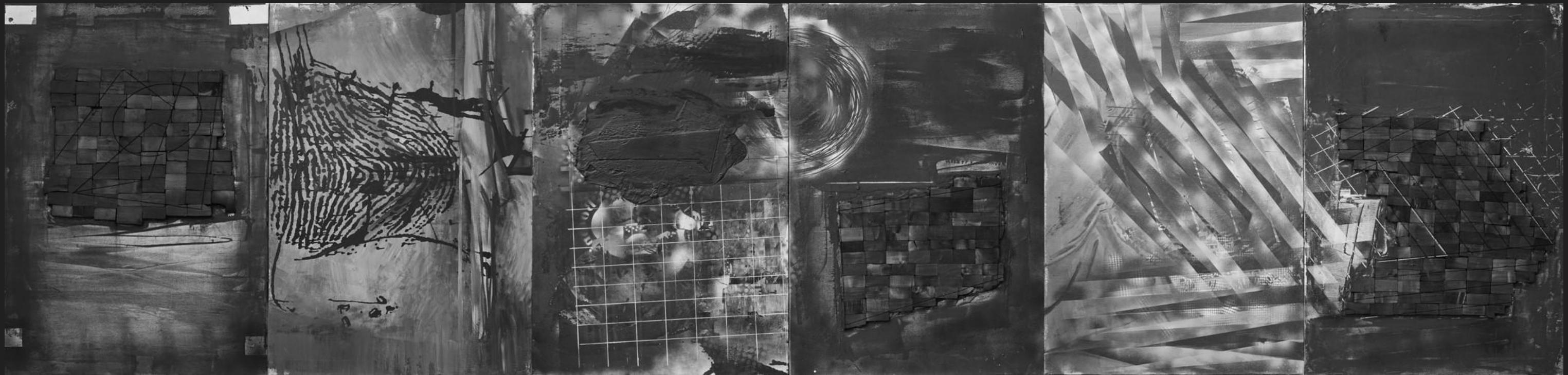
54

CLAROBSCUR

CHIAROSCURO

55

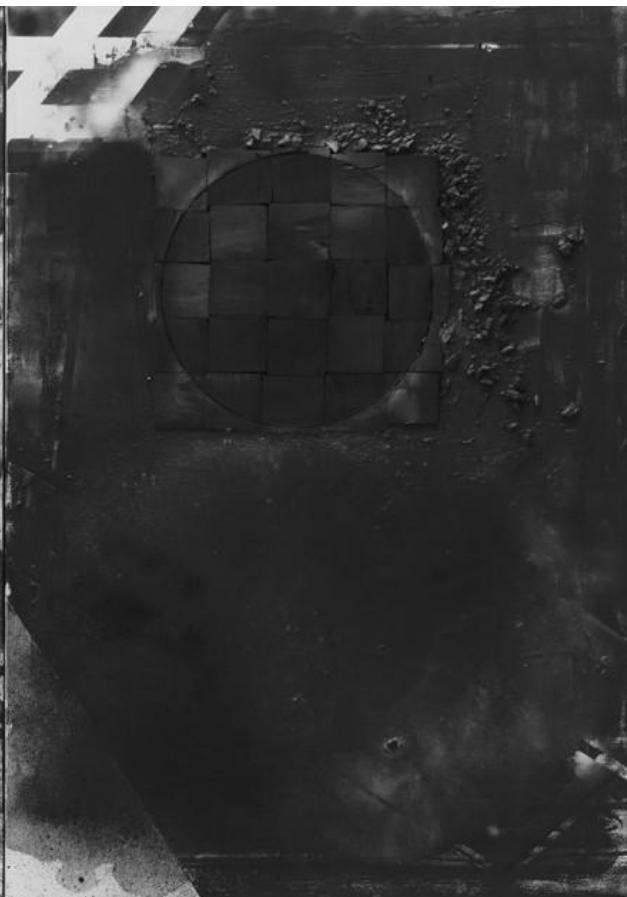
56

CLAROBSUR

CHIAROSCURO

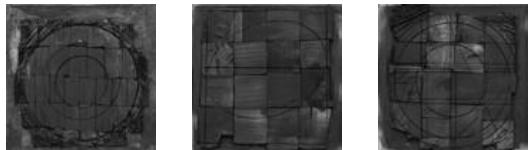
57

1.-3. *Noctumbre I-III / Nighshades I-III*

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 30 x 30 cm, 2018-2020

4.-5. *Noctumbre IV-V – Incinta arsă / Nighshades IV-V – Burned Enclosure*

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 150 x 240 cm, 1997

6. *Noctumbre VI / Nighshades VI*

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 80 x 60 cm, 2018

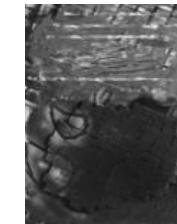
7. *Diptic VIII / Diptych VIII*

cărbune și ulei pe pânză / charcoal and oil on canvas, 100 x 140, 2018

8. *Noctumbre IX – Rinocer / Nighshades IX – Rhinoceros*

cărbune și ulei pe pânză / charcoal and oil on canvas, 80 x 60 cm, 2018

9. *Semn II – Amprentă / Sign II – Imprint*

lemn stratificat, vopsea neagră / laminated wood, black paint, 69 x 60 x 1,6 cm, 2019

10.-12. *Diptic IX-XI / Diptych IX-XI*

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 100 x 140 cm, 2018-2019

13. *Fără titlu / Untitled*

obiect (lemn stratificat, vopseluri și spray acrilic negru/gri) / object (laminated wood, black/gray paints and acrylic spray), 63 x 82,5 x 36 cm, 2019

CLAROBSCUR

64

CHIAROSCURO

65

CLAROBSCUR

66

CLAROBSUR

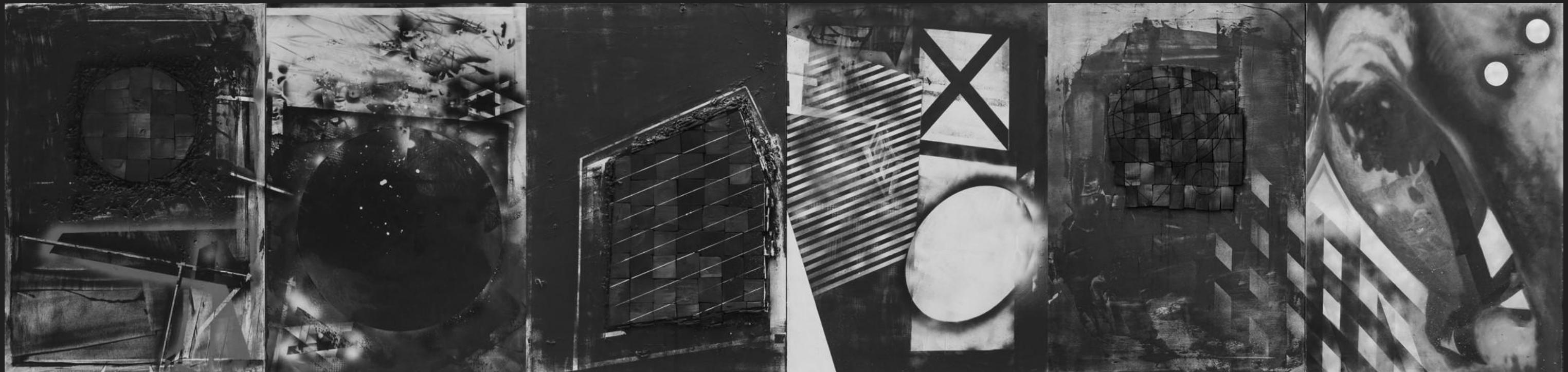
68

CHIAROSCURO

69

74

CLAROBSUR

CHIAROSCURO

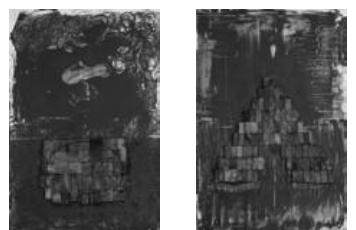
75

1.–3. *Diptic XII–XIV / Diptych XII–XIV*

cărbune și ulei pe pânză / charcoal and oil on canvas,
100 x 140 cm, 2018-2019

4.–6. *Noctumbre X–XII / Nightshades X–XII*

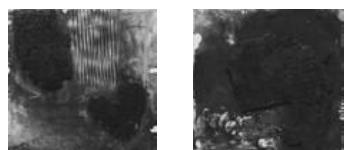

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 120 x 80 cm, 2021

7.–8. *Noctumbre – Corp I, Corp II / Nightshades – Body I, Body II*

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 100 x 100 cm, 1993

9. *Noctumbre XIII – Cioara / Nightshades XIII – Crow*

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 80 x 60 cm, 2018-2019

10. *Două ciori / Two Crows*

obiect (lemn stratificat, vopsea neagră) / object (laminated wood, black paint),
86,5 x 57,5 x 10 cm, 2019

11. *Semn III / Sign III*

lemn stratificat, vopsea neagră / laminated wood, black paint, 110 x 60 x 1,6 cm, 2019

12. *Zar / Die*

obiect (lemn stratificat, vopsea neagră) / object (laminated wood, black paint), 76 x 80 x 80 cm, 2019

82

CLAROBSUR

CHIAROSCURO

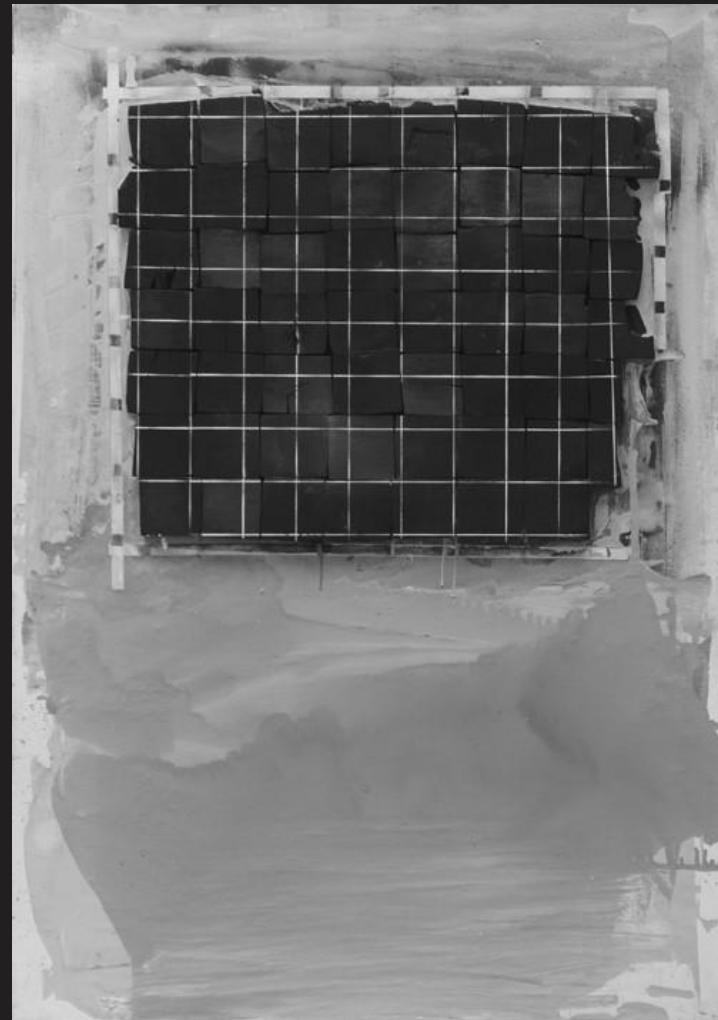
83

86

CLAROBSUR

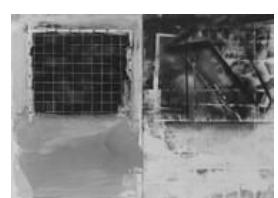

CHIAROSCURO

87

1. *Diptic XV / Diptych XV*

cărbune și ulei pe pânză / charcoal and oil on canvas, 100 x 140 cm, 2018

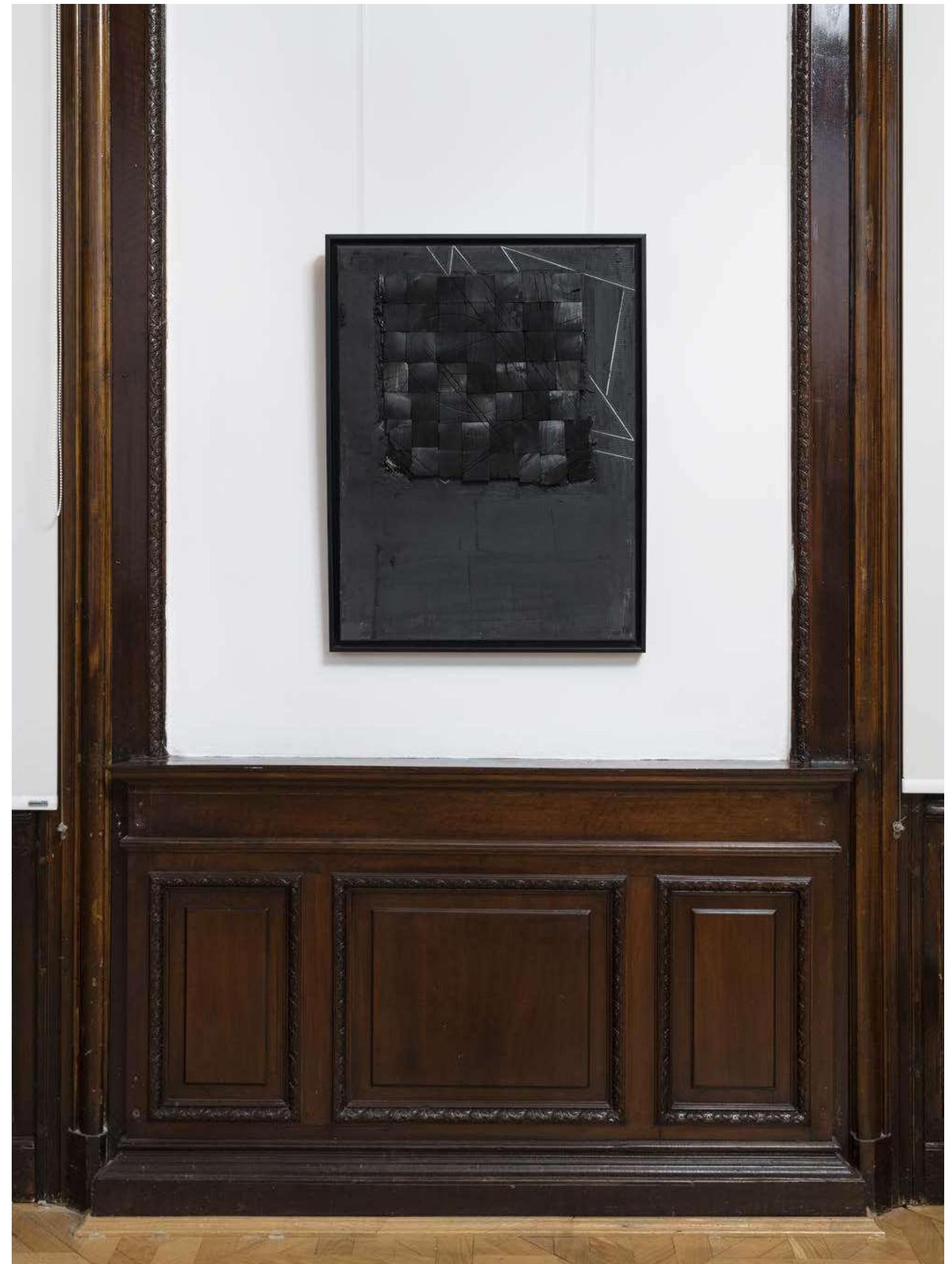

4.–6. *Fără titlu / Untitled*

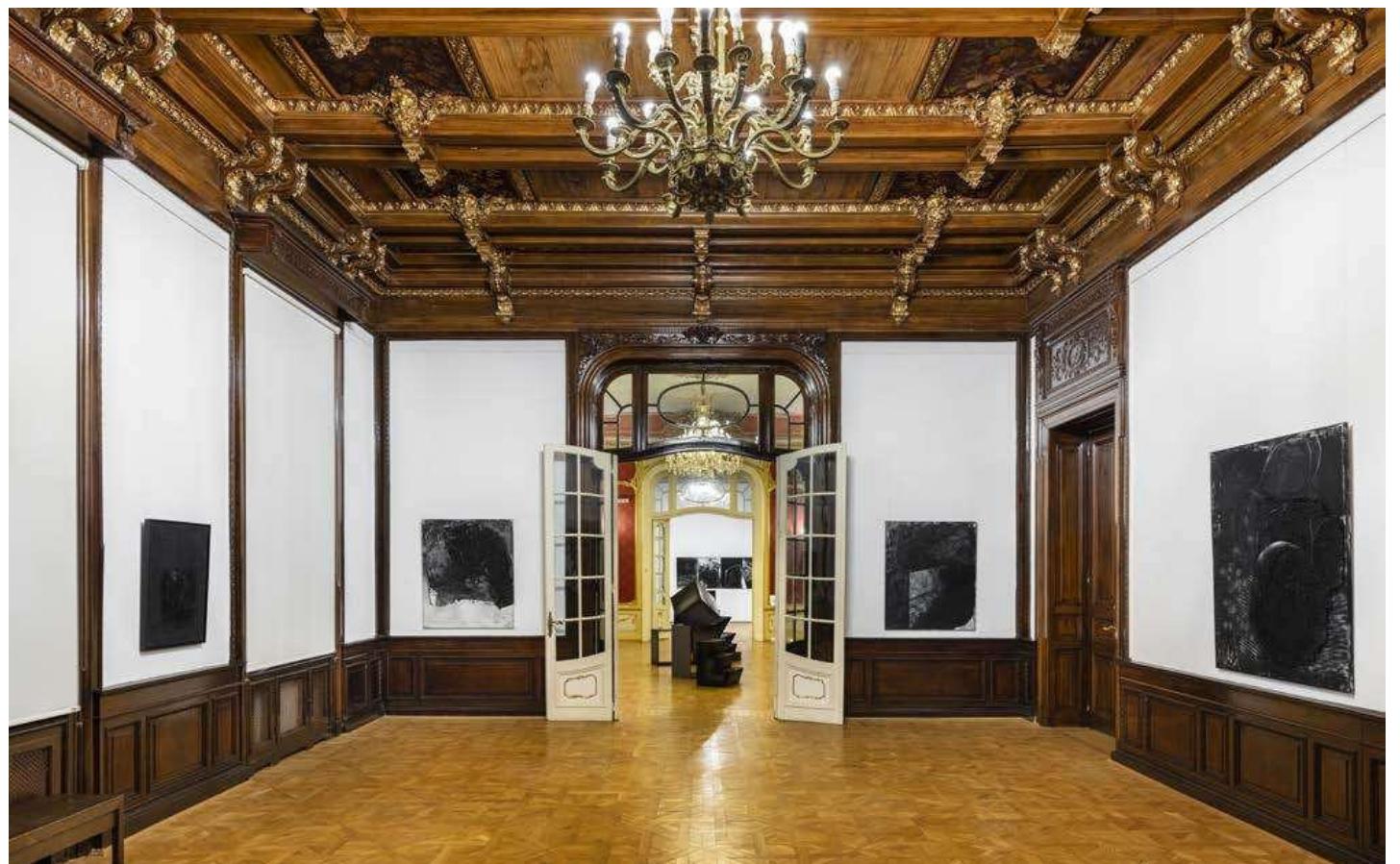
instalație (12 obiecte: lemn stratificat, vopseluri și spray acrilic negru/gri), dimensiuni variabile, 2019 /
installation (12 objects: laminated wood, black/gray paints and acrylic spray), variable dimensions, 2019

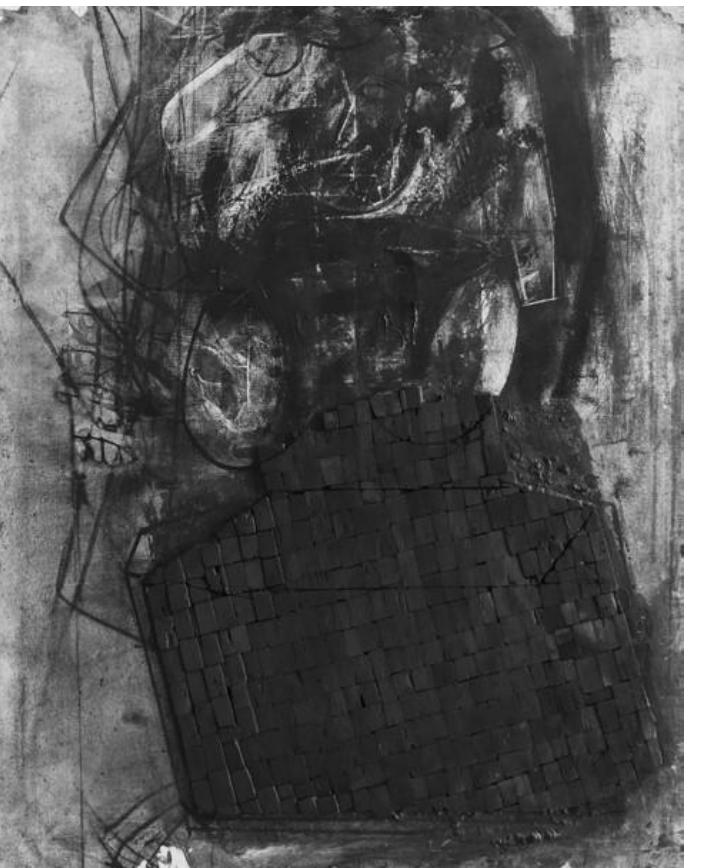
96

CLAROBSUR

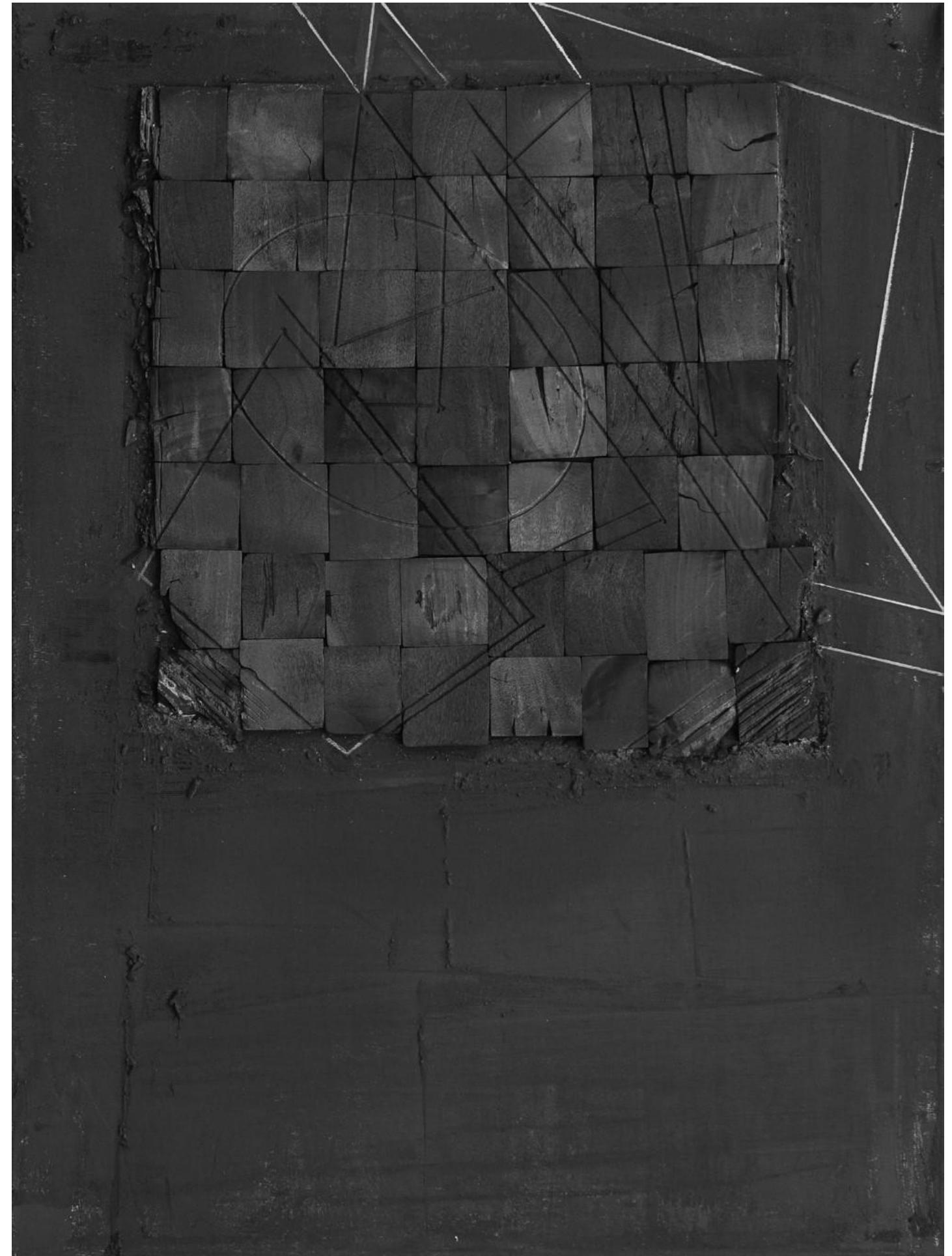
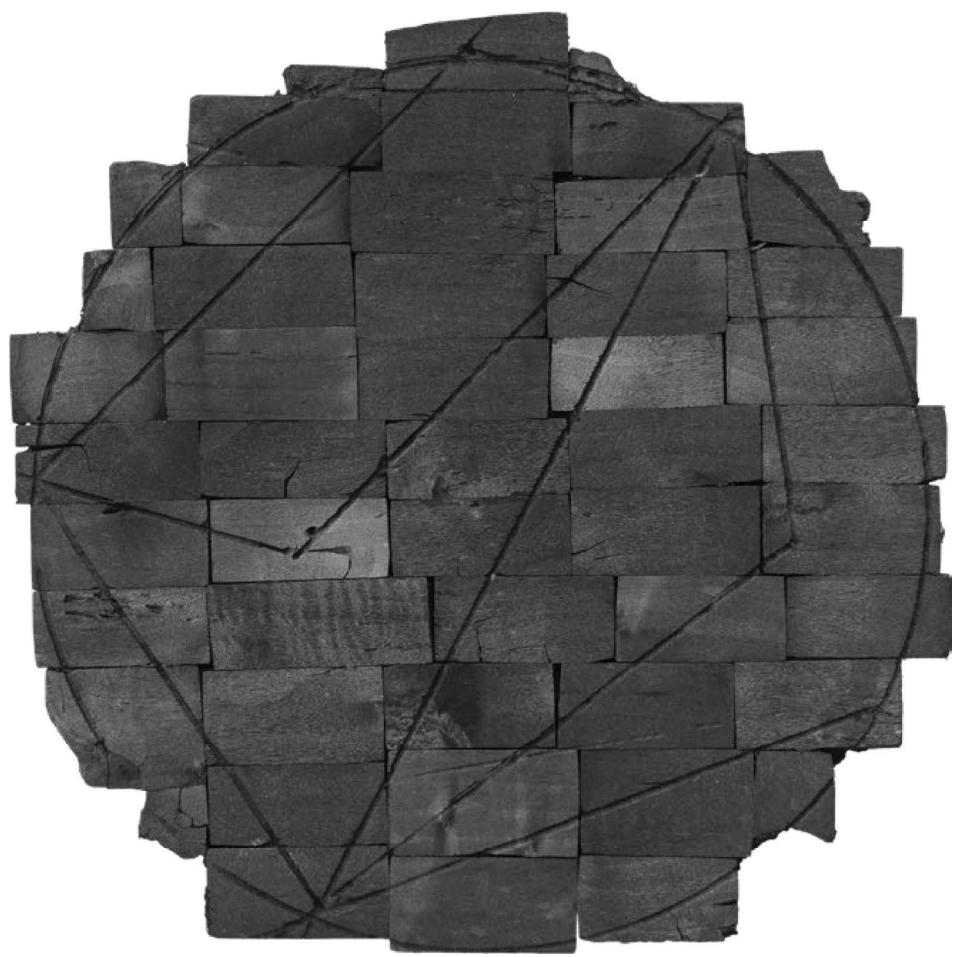

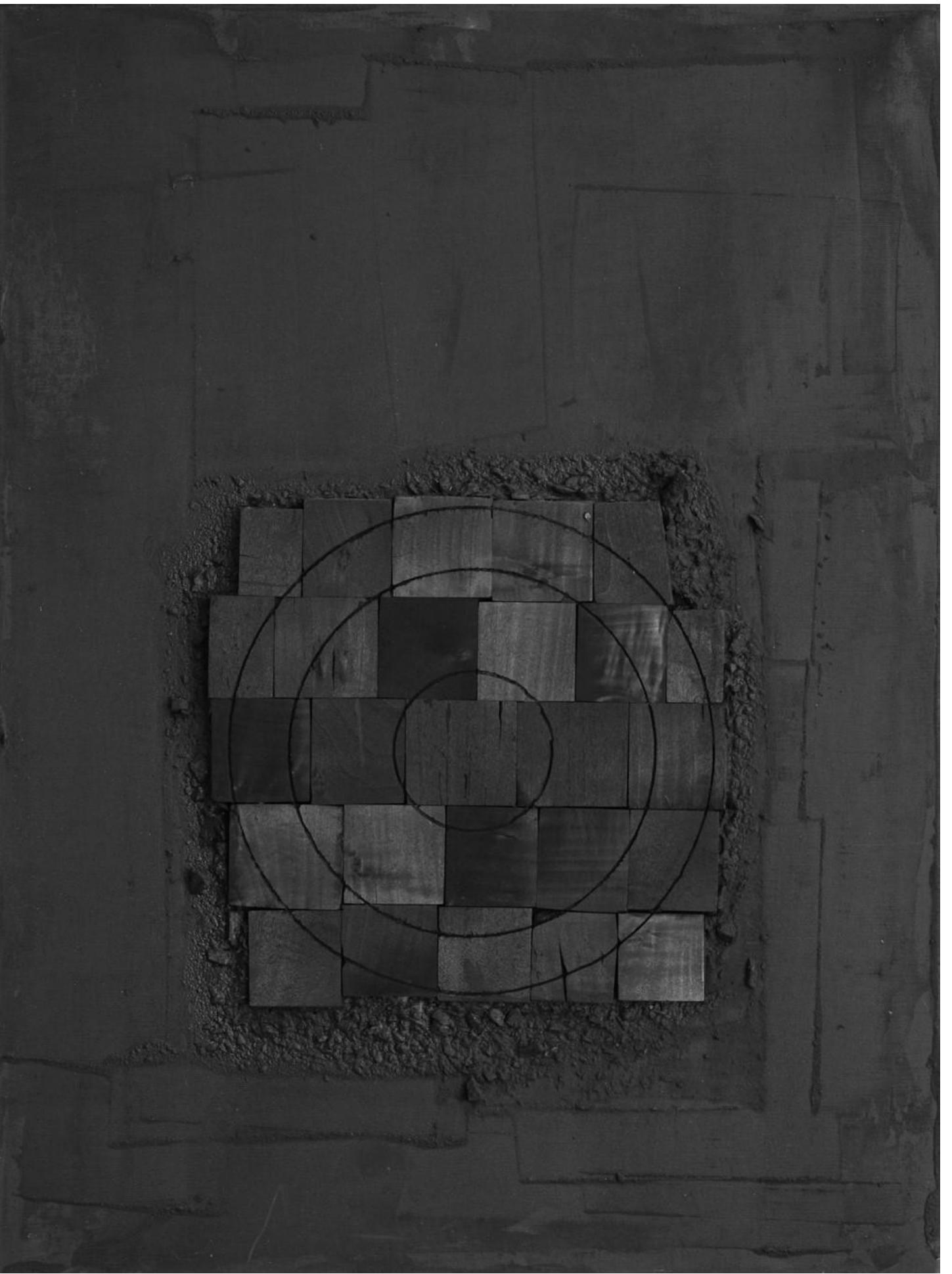
CHIAROSCURO

97

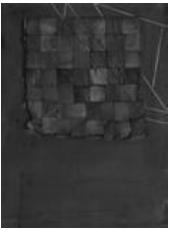

CHIAROSCURO

1.-5. ***Menine I-V / Meninas I-V***

cărbune pe pânză / charcoal on canvas,
120 x 100 cm [I]; 150 x 120 cm [II-V],
1993-2003

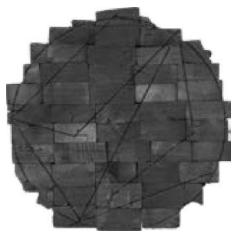

8. ***Noctumbre XV / Nightshades XV***

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 80 x 60 cm, 2018

6. ***Noctumbre XIV / Nightshades XIV***

tondo, cărbune pe pânză / tondo, charcoal on canvas, ø 30 cm, 2021

7. ***Semn IV / Sign IV***

lemn stratificat, vopsea neagră / laminated wood, black paint, 200 x 122 x 1 cm, 2018-2019

9. ***Noctumbre XVI / Nightshades XVI***

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 80 x 60 cm, 2020

10. ***Noctumbre – Corp III / Nightshades – Body III***

cărbune pe pânză / charcoal on canvas, 120 x 100 cm, 1993

Biografie

Biography

Petru Lucaci (n.1956 la Arad) este un artist, educator, curator și manager cultural care trăiește și lucrează la București, România.

Este absolvent cu diplomă de merit al Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, la Departamentul Pictură, în anul 1982. Are un Doctorat în Arte Vizuale cu tema „Despre negru” susținut în 2006. În prezent este profesor la Universitatea Națională de Arte București. Din 2010 este președinte al Uniunii Artiștilor Plastici din România și director al Revistei Arta, iar din 2011 este director artistic al Centrului de Producție Culturală Contemporană Victoria Art Center.

A organizat peste 50 de expoziții personale și a participat la peste 300 expoziții de grup în țară și străinătate.

Genurile artistice practice sunt pictura, grafica, fotografia, instalatie-obiect, performance și noile media.

Petru Lucaci (b. 1956, Arad, Romania) is an artist, educator, curator and cultural manager living and working in Bucharest, Romania.

He graduated from the Institute of Fine Arts “Nicolae Grigorescu” in Bucharest, the Department of Painting, in 1982 (Merit Diploma). He holds a PhD in Visual Arts (defending his thesis, “On Black”, in 2006). Currently, he is a professor at the University of Arts in Bucharest. Since 2010 he is the president of the Romanian Visual Artists’ Union and director of Arta Magazine. Since 2011 he is artistic director of the Victoria Art Center for Contemporary Cultural Production.

He had more than 50 solo shows and participated in over 300 group exhibitions in Romania, as well as abroad.

His practice includes a range of mediums such as painting, graphics, photography, installation, performance and new media.

Muzeul de Artă Craiova

Craiova Art Museum

Muzeul de Artă Craiova a fost deschis în 1954, în Palatul Mihail, unul dintre cele mai importante edificii monument istoric din România. Având la bază Pinacoteca „Alexandru și Aristia Aman”, fondată în anul 1908, patrimoniul acestuia s-a îmbogățit în mod constant, cuprindând cele mai ilustre nume din istoria artei românești: Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Gheorghe Petrașcu, Theodor Pallady, Eustațiu Stoenescu, Ion Țuculescu, Gheorghe Anghel, Dimitrie Paciurea, s.a.

Muzeul deține o valoroasă colecție de opere Constantin Brâncuși, semnificativă pentru perioada de început a artistului, în care se pot observa etapele evoluției acestuia către modernism: *Orgoliu*, *Cap de copil*, *Fragment de tors (Coapsa)*, *Domnișoara Pogany și Sărutul*, capodoperă a artei universale, care a influențat în mod decisiv gândirea artistică a secolului XX.

În ultimii ani, instituția a dezvoltat un program susținut dedicat artei contemporane, organizând o serie de expoziții de referință la nivel național: Paul Neagu, Constantin Brâncuși, Tony Cragg, Marianne Eigenheer, Neville Gabie, Anish Kapoor, Vlad Nancă & Nona Inescu, Nigel Rolfe - *NeXus/Fuziuni deschise*; Mircea Roman - *Trama-Rama-Drama*; Marian Zidaru - *Epocalips@*; Cosmin Paulescu - *hARTA - Teritorii portabile*, Cătălin Bălescu - *Manierismul ca stare*; Ion Berindei - *Edificare*; Florin Mitroi - *Ani de zile*; Darie Dup - *Lorem ipsum*; Constantin Flondor - *Se compară*; Marilena Preda Sânc - *Sinteze/antiteze vizuale*; Constantin Brâncuși, Călin Dan, Anish Kapoor, Paul Neagu, Ciprian Mureșan, Romelo Pervolovici - *La cuisse de Marcel*; s.a.

The Craiova Art Museum was inaugurated in 1954 in the Jean Mihail Palace, one of the most important historical monuments in Romania. Based on the "Alexandru and Aristia Aman" Painting Gallery, founded in 1908, the Museum was constantly enriched, adding to the initial collection established names of the Romanian art: Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Gheorghe Petrașcu, Theodor Pallady, Eustațiu Stoenescu, Ion Țuculescu, Gheorghe Anghel, Dimitrie Paciurea, a.o.

The Museum owns a selection of works made by Constantin Brancusi, which are significant for the sculptor's early period, marked by his evolution towards modernism: *Pride*, *Child's Head*, *Fragment of a Torso (The Thigh)*, *Miss Pogany* and the masterpiece *The Kiss*, which influenced the 20th Century' artistic thought.

In recent years, the museum has developed a sustained program dedicated to contemporary art, displaying on its cymas reputed Romanian and foreign visual artists: Paul Neagu, Constantin Brancuși, Tony Cragg, Marianne Eigenheer, Neville Gabie, Anish Kapoor, Vlad Nancă & Nona Inescu, Nigel Rolfe - *NeXus/Open Fusions*; Mircea Roman - *The Trama-The Frame-The Drama*; Marian Zidaru - *Epocalips@*; Cosmin Paulescu - *hARTA - Portable Territories*; Cătălin Bălescu - *Mannerism as a State*; Ion Berindei - *Edification*; Florin Mitroi - *For Years*; Darie Dup - *Lorem ipsum*; Constantin Flondor - *One Compares*; Marilena Preda-Sânc - *Visual Syntheses/Antitheses*, Constantin Brâncuși, Călin Dan, Anish Kapoor, Paul Neagu, Ciprian Mureșan, Romelo Pervolovici - *La Cuisse de Marcel*; a.o.

COLOFON

AUTORI / AUTHORS

Ruxandra Demetrescu, Emilian Ștefărtă,
Mihaela Velea

TRADUCERE / TRANSLATION

Monica Manu

DESIGN

Serioja Bocsok

FOTOGRAFII / PHOTOGRAPHS

Serioja Bocsok, Andrei Mateescu

HÂRTIE / PAPER

Nautilus Classic, Pop'Set Extra Black, Claro Bulk

CARACTERE / TYPEFACES

Sharp Slab, Neue Haas Unica

TIPĂRIT ȘI LEGAT / PRINTED AND BOUND

România

TIRAJ / PRINT RUN

300

PUBLICATĂ DE / PUBLISHED BY

Editura UNArte / Editura MNAC

ISBN

ISBN 978-606-720-168-0
ISBN 978-606-9044-50-6

